

naar Engeland overgebracht zijn, tegelijk met jonge oesters, waaraan de jonge dieren zich vasthechten. De eerste vondst had plaats te Grimsby in 1887. Thans komt het dier veelvuldig voor aan de Engelsche zuidkust, westelijk tot Wight, en aan de oostkust, noordelijk tot de Wash-baai. De kusten van Lincolnshire en Yorkshire vormen een tweede verspreidingsgebied, dat naar het schijnt nog niet met het eerste is verbonden. Vermoedelijk zal het te eeniger tijd ook aan de overzijde van de Noordzee verschijnen, zoo dit wellicht niet reeds het geval is. Er is mij evenwel tot heden nog niets van bekend. De wijze van verspreiding der larven en de waterbeweging maken dit intusschen zeer waarschijnlijk.

Het dier leeft bij voorkeur op dezelfde plekken als en in gezelschap van oesters en voedt zich ook met dezelfde stoffen (vooral diatomeeën). De Engelsche oesterkweekers zien hierin een ernstig gevaar en spreken zelfs van een „serious pest”. Van objectief standpunt beschouwd zal het nadeel van de concurrentie van *Crepidula* met de oesters wel niet zoo gewichtig zijn.

Wie er meer van wil weten, raadplege onderstaande litteratuur, waarin weer naar andere bronnen wordt verwezen. Met behulp daarvan is de *Crepidula*-invasie met alles wat daaraan vastzit tot haar eerste stadium te vervolgen. Over de levenswijze worden tal van belangwekkende bijzonderheden vermeld.

Litteratuur:

Verzouwd zal het nadeel van de concurrentie van *Crepidula* met de oesters wel niet zoo gewichtig zijn.

Wie er meer van wil weten, raadplege onderstaande litteratuur, waarin weer naar andere bronnen wordt verwezen. Met behulp daarvan is de *Crepidula*-invasie met alles wat daaraan vastzit tot haar eerste stadium te vervolgen. Over de levenswijze worden tal van belangwekkende bijzonderheden vermeld.

Litteratuur:

NIJMEEGSCHE CAREX-SOORTEN.

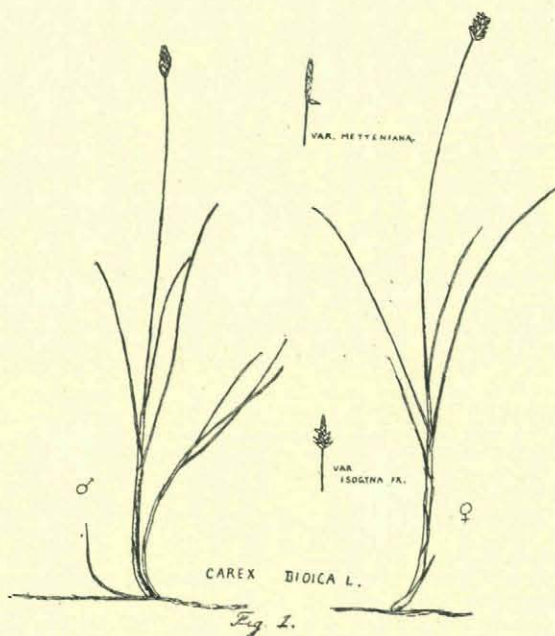
DE flora van Nijmegen heet, en terecht, goed onderzocht. Reeds in 1888 werd van de hand van den heer Th. H. A. J. Abeleven c.s. een vrij volledig overzicht van de flora van Nijmegen gegeven. Toch is ons na een paar jaren onderzoek gebleken, dat vooral op 't gebied van de *Carex*-soorten nog heel wat aanvullingen kunnen gegeven worden. Het bleek, dat de verspreiding van vele soorten aanzienlijk grooter was, dan de toen bekende. De naamden botanicus in zijn „Flora van Nijmegen” wordt opgegeven, maar ook van andere soorten, door hem nog niet vermeld. Wel is sinds dien tijd veel veranderd, en wel in het nadeel van de mooie omgeving van Nijmegen, maar toch is het aantal *Carex*-soorten, dat wij hier aantreffen — een 35-tal — niet gering te noemen; temeer, daar dit na een meer diepgaand onderzoek, nog wel met eenige zal zijn te vermeerderen. Het is het, dat zoo langzamerhand de mooiste plekjes, geschikt voor deze planten, o

steeds meer voortschrijdende ontginning, met algeheel ondergang bedreigd worden. Het droevigste voorbeeld daarvan zijn zeker wel de Overasseltsche plasjes (Hatertsche vennen), voor eenige tientallen jaren nog een paradijs voor de Carices, nu niet veel meer dan een woestijn van stuifzand, afgewisseld door mooi op rijtjes geplante dennetjes en drooggelegde veenplassen. Alleen één Zegge, *Carex arenaria*, voelt zich hier in zijn element. Die wordt alleenheerscher op de stuifzandplekken en verhindert hun verdere uitbreiding, door ze met een netwerk te doorweven van zijn soms meters lange wortelstokken.

Gelukkig echter zijn er nog plekjes overgebleven, waar de liefhebber van Zeggen zijn hart kan ophalen, niet het minst in Groesbeek. Op het hoogveen daar zijn heel wat mooie soorten aan te treffen, echte planten van het veen, b.v. *Carex dioica*. Deze Zegge heeft ons wat dikwijls een paar natte voeten bezorgd, want om deze interessante plant goed te kunnen bekijken, moesten wij altijd tot onze enkels door de van water siepelende kussens van veenmos waden, waarin *C. dioica* uitsluitend voorkomt. Dikwijls ook werden we bedrogen door *Scirpus pauciflorus*, die in habitus zeer veel op de gezochte plant lijkt. Maar onze moeite werd wel beloond. Een afwijkend exemplaar, dat aan den voet van het mannelijk aartje een wijd uitstaand urtje droeg, trok onze aandacht. Na determinatie met onze onafscheidelijke Heukels bleken we gevonden te hebben de var. *Metteniana*, die in ons land tot nu toe slechts voor Lattrop vermeld werd. Later bleek ons, dat ze hier in Groesbeek vrij veel voorkomt. En wat nog meer is. We zagen er ook een met ongeveer even veel mannelijke als vrouwelijke bloemen, maar omdat daar niets van gezegd werd, schonken we er niet zooveel aandacht aan. Totdat we, thuis in een Deutsche flora snuffelend, merkten, dat we de var. *isogyna* Fr. hadden gezien, een nog mooiere vondst dan *Metteniana*, aangezien ze nieuw was voor Nederland. De volgende excursie was natuurlijk naar Groesbeek, om de *isogyna* terug te vinden, maar dat viel niet mee. Pas dit jaar vonden we ze, en nu ook vrij talrijk.

Nog meer verrassingen zou dit uitgezochte plekje ons brengen, want eenigen tijd later konden onze oogen zich vergasten op den aanblik van een heel plekje van de mooie *Carex limosa*, de slijkzegge, die ook al weer groeide op een van de natste gedeelten van het veen. De vreugde over deze vondst werd nog verhoogd door de wetenschap, dat we hier alweer een onzer zeldzaamste Zeggen hadden.

De aardige Vloozegge, *Carex pulicaris*, met zijn mooi bruin glanzende urtjes, die, als ze rijp zijn, bij aanraking ver weg springen, was hier, en ook aan den Plasmolen, vrij talrijk. Heel veel groeide er ook *Carex panicea*, die trouwens op verschillende plaatsen om Nijmegen in groot aantal voorkomt. Deze, met een mooi blauwgroen waas overtoegen Zegge, vertoonde allerlei typen en afwijkingen. Een vorm, *longipedunculata*, is nog heel wat mooier dan de typische soort, want de aartjes hangen hierbij aan lange steeltjes sierlijk over. Ook deze vorm is maar van eenige plaatsen in ons land bekend, wat ons echter wel wat vreemd voorkomt. Overal, waar wij de typische soort vonden, kwamen daarnaast altijd

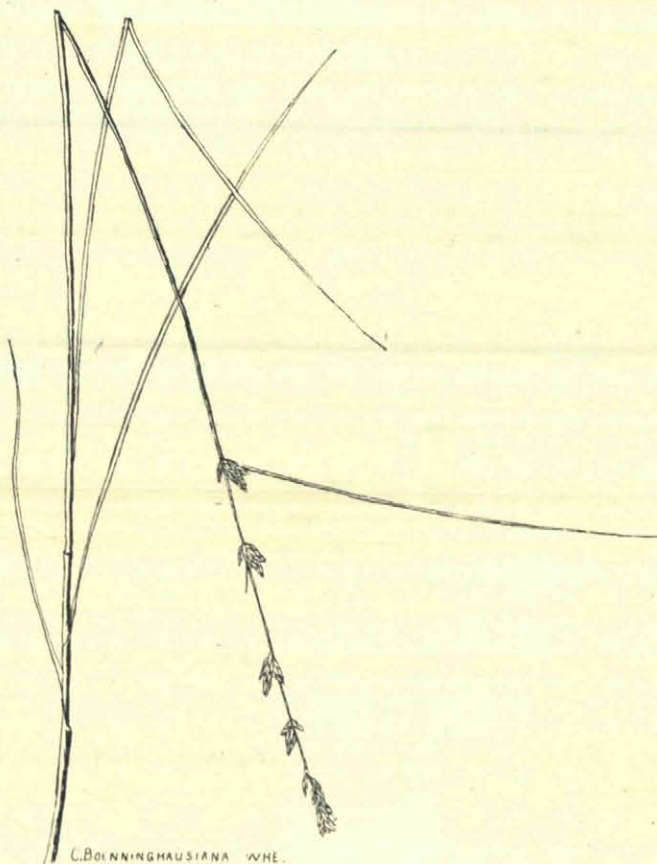

heel wat longipedunculata's voor, en 't zou wel vreemd zijn, als alleen om Nijmegen die vorm zoo algemeen was en overal elders zoo zeldzaam. Een zeer eigenaardige vorm was ook *refracta*. De stengel gaat tot boven de vrouwelijke aartjes normaal omhoog en buigt zich dan eensklaps rechthoekig om, zoodat het mannelijk aartjes horizontaal afstaat. Het leek ons eerst wel een vorm, nu ja, zooals een van ons zei, die je zelf kon maken, maar later kreeg ze meer waarde voor ons, toen we ze nog op andere plaatsen vonden, n.l. Plasmolen en Ubbergen, en het ons bleek, dat dit verschijnsel bij een in Duitschland voorkomende Zegge (*C. sparsiflora*) regelmatig voorkomt.

C. LIMOSA L.

Fig. 1.

C. BOLNINGHAUSIANA WHE.

Fig. 2.

Nog een andere, zeer mooie veenzegge is *Carex stricta*. Deze Zegge, die belten vormt van dikwijls een halven Meter hoog, waar boven de fraaie pluimen zich kaarsrecht verheffen, is op sommige plaatsen de karakterplant van het landschap en vormt dikwijls met de daar tusschen groeiende gagel een zeer fraai geheel. Ze komt hier veel voor, evenals een andere beltenvormer, *Carex paniculata*. In Groesbeek konden we deze pluimzegge echter niet vinden, maar daar had ze een waardige plaatsvervangster, n.l. de vrij zeldzame *Carex diandra*, die veel op *paniculata* lijkt, maar heel wat kleiner en fijner is.

Twee andere veenzeggen, *Carex rostrata* en *vesicaria*, vallen weer door een andere eigenaardigheid in het oog. Ze dringen wel het verst in het water door van alle Zeggen, die we kennen, vooral *rostrata*, die een van de eersten is bij het verlandingsproces van het veen. De prachtig slanke, eenigszins blauwgrijze halmen, met de smalle, doch stevige bladen, verheffen zich vaak nog een halven Meter boven het donkere venwater, eenige Meters van den kant en soms tot op een diepte van een Meter. Zoo'n rand van *rostrata* is werkelijk prachtig om te zien, vooral in den vruchttijd. Dan steken de gele vruchtaren sterk af bij het blauwgroen van stengel en blad en bij het zwart van het venwater. Die vruchten van *vesicaria* en *rostrata* zijn niet alleen mooi, maar vormen ook een zeer doelmatig verspreidingsmiddel, doordat ze opgeblazen zijn en daardoor langen tijd op het water kunnen drijven. Beide soorten komen hier vrij talrijk voor, ofschoon *vesicaria* toch wel wat algemeener is dan *rostrata*.

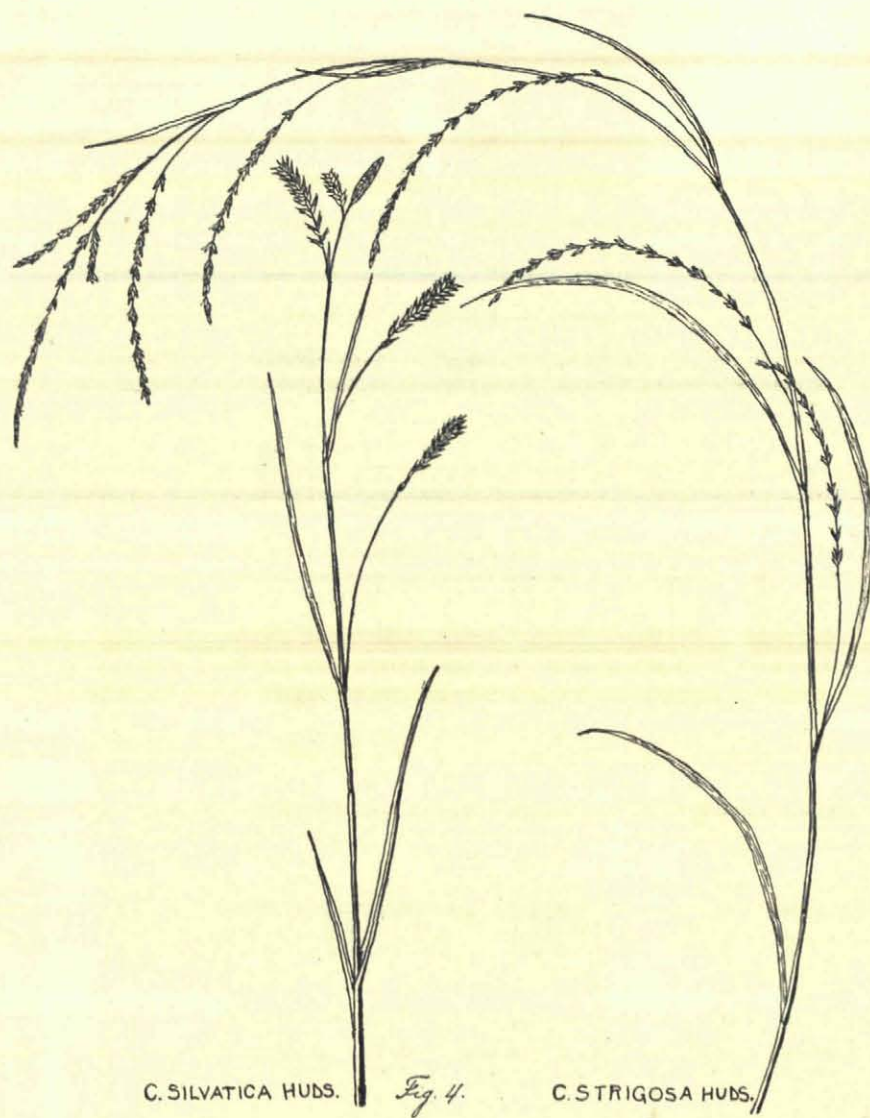
Geheele plekken van het veen waren bedekt met *Carex flava* in al zijn vormenrijkdom. Van de twee ondersoorten — of soorten — komt Oederi hier veel meer voor dan eu-*flava*, tenminste voor zoover we ze zuiver konden determineren. Vrij dikwijls troffen we planten aan, waarvan het ons onmogelijk was, volkomen zekerheid over de ondersoort, waartoe ze behoorden, te verkrijgen. Er schijnen dan ook overgangen en bastaarden te bestaan. Van Oederi vonden we een paar voor Nijmegen nieuwe vormen, die echter weer — evenals bij *C. panicea* f. *longipedunculata* het geval was — bijna net zoo algemeen zijn als de typische vorm, echter ook al weer met overgangen.

Twee vrij zeldzame Zeggen, die we hier in de omgeving in het veen aantreffen, zijn nog *Carex lasiocarpa* en *Carex fulva*, waarvan de laatste alleen in Groesbeek voorkomt, en de eerste te vinden is in Groesbeek, bij den Plasmolen en bij de Overasseltsche plasjes. Op grooten afstand is *lasiocarpa* al te kennen. Ze groeit altijd gezellig, liefst op de ongenaakbaarste plaatsen van het veen, en valt door de donkere kleur dadelijk op. De bladeren zijn, evenals de stengel, stijf en zeer smal. Ze steken nog boven de bloeiwijze uit. Wanneer je de plant in de vingers hebt, geven de behaarde urntjes ook nog een gemakkelijk onderscheidingskenmerk.

Een aardige, heel goed kenbare veenzegge, is ook nog *Carex stellulata*, met zijn naar alle kanten uitstaande vruchtjes. Dan is er nog een, die wel dikwijls in het veen voorkomt, maar ook veel de slootkanten tot domicilie kiest. Dat is *Carex canescens*, die hier in de omgeving niet zoo bijzonder algemeen is.

Die slootkanten zijn op zichzelf ook weer heel mooie plekjes voor den *Carex*-liefhebber. Enkele daarvan zijn in beslag genomen door de grootste aller Zeggen, *Carex riparia*, de oeverzegge bij uitnemendheid. Wat hebben we gezwogen, om een herbarium-exemplaar van deze plant machtig te worden! Plantenschopje en mes ontbraken, hij moest dus met de handen uitgegraven worden. De wortelstok zat wel een paar d.M. diep en was zooforsch en taai, dat we hem slechts met een flinken ruk los konden krijgen. Alles aan deze plant is evenforsch, wortelstok, stengel, bladeren en bloeiaren. Wat meer dan *riparia*, maar toch lang niet algemeen, komt hier *Carex pseudocyperus* voor. Dit lijkt ons wel een van de mooiste der ons bekende Zeggen. De flinke plant met breede, grasgroene bladen, draagt aan den top van den bloeistengel een aantal dicht bijeenstaande vrouwelijke aartjes. In den vruchttijd buigen zich de aarsteeltjes, en de zeer regelmatige aren vormen dan een soort waaier, werkelijk een schitterend gezicht. Daartegenover valt de toch lang niet leelijke *Carex elongata*, die ook nog al aardig wat slootkanten bevolkt, bijna in 't niet. En als dan in de buurt nog *Carex remota* staat, dan kan *elongata* zich gevoeglijk opbergen, want dat is ook al weer een zeer mooie Zegge. Vooral, als ze in de schaduw staat, en dat doet ze gewoonlijk, zijn de stengels zeer teer en hangen over het water. In overeenstemming met den teeren stengel zijn de smalle, slappe, grasachtige blaren en de lang gerekte bloeiwijzen, waarvan de schutbladen ook weer ongewoon lang en slap zijn.

Ze is hier vrij algemeen, zoodat we wat dikwijls op onze wandelingen zoo'n mooi slootkantje met remota konden bewonderen. De Heer Thijsse wees in zijn artikel over de Zeggen in D. L. N. van Juli 1920 er al op, hoe merkwaardig mooi deze Zegge groeit, hangend over 't beekje van den Plasmolen. Daarin werd o.a. de opmerking gemaakt, dat het leek,

alsof ze er opzettelijk ter versiering geplant waren. Eenigen tijd na 't verschijnen van dat artikel leek het niet alleen meer zoo, maar waren ze werkelijk opzettelijk geplant, tenminste gedeeltelijk. Bij het maken van een overlaat voor het beekje, waren heel wat remota-planten verdwenen, die later weer netjes geplant werden. Een woord van dank voor de

zorgvolle hand, die de planten weer in eere herstelde, is hier wel op zijn plaats. Hier is ook de sedert lang bekende groeiplaats van de zeer zeldzame bastaard van *C. remota* en *C. paniculata*, *C. Boeninghausiana*. Tot ons groot genoegen ontdekten we van dezen bastaard nog eenige flinke zoden, zoodat ze er dus nog steeds voorkomt. Het is een plant met den forschen stengel en de blaren van *paniculata*, terwijl de bloeiwijze aan die van *remota* herinnert door het lange, grasachtige schutblad en de vrij ver verwijderde aartjes, echter lang niet zoo ver als bij *remota*.

Toch is ook *remota* lang niet altijd zoo teer. In Neerbosch vonden we een *remota*-plant, die een stijven, rechtopstaanden stengel had, terwijl de aartjes veel dichter bij elkaar zaten. Het bleek te zijn de zelden voorkomende variëteit *stricta*, die voor de omgeving van Nijmegen nog niet vermeld werd.

Aan de slootkanten treffen we ook nog aan *Carex gracilis* en *acutiformis*, de eerste wat talrijker dan de laatste. Bovendien vonden we *gracilis* ook nog al eens aan de oevers van Waal en Maas.

Twee andere, ook nog al opvallende Zeggen, troffen we ook dikwijls bij elkaar aan waterkanten aan, n.l. *Carex vulpina* en *C. disticha*. Die *vulpina* is een van de best kenbare Zeggen. De blaren zijn zeer breed, de forsche stengel lijkt nog dikker, doordat hij zoo breed gevleugeld is, het breedst van alle Zeggen, die we kennen. De aar is ook zeer fors, de aartjes zitten bijna altijd zeer gedrongen, hoewel we in Heumen enkele exemplaren vonden, waarbij de aar langgerekt was en de aartjes, vooral de onderste, van elkaar verwijderd waren.

Bij de hier om Nijmegen voorkomende zeggen zijn er drie, die zich meer aan het bosch houden, n.l. *Carex pallescens*, *strigosa* en *silvatica*, waarvan de twee laatste echte boschplanten zijn. *Pallescens* komt hier vrij veel voor, de twee andere zijn ons slechts van één plaats bekend, *silvatica* van Heumen, *strigosa* van Beek. Maar van *strigosa* is dat geen wonder, want dat is een van onze zeldzaamste Zeggen. Bij *C. silvatica* en *strigosa* valt dadelijk op, dat de aartjes zoo losbloemig zijn. Ze zijn zeer slank en de tusschenruimten tusschen de urntjes zijn vrij groot. Later gaan de aartjes hangen, zoodat het een heel mooi gezicht oplevert als zoo'n groote plant van *strigosa* met dikwijls 6 of 7 vrouwelijke aartjes zich buigt over het heldere water van een beekje, dat door een mooi oud bosch stroomt. *C. pallescens*, in zijn typischen vorm al een sierlijke plant, komt op sommige beschaduwde plaatsen voor in den vorm *elatio*, nog hooger en slanker dan de hoofdsoort. Ook deze vorm was tot nu toe niet voor Nijmegen vermeld. We vonden ze op drie verschillende plaatsen.

Langs dijken en wegen groeien ook nog verschillende soorten, die wel de moeite van het bekijken loonen. *Carex hirta* is op zeer veel plaatsen te vinden, zelfs tot in de stad. Het opvallende aan deze Zegge is de dichte beharing van stengel, bladeren en urntjes. We stonden dan ook even vreemd te kijken, toen we aan den Weurtschen dijk vrij veel exemplaren van *hirta* vonden, waarbij deze beharing ontbrak alleen de urntjes waren verspreid behaard. Bij determinatie bleken we gevonden te hebben de zeldzame var. *hirtiformis*. Later vonden we deze var. nog in Hatert.

Ook *Carex leporina* en *muricata* zijn veel langs wegen en dijken te vinden. *C. leporina* is echter wat meer op een vochtige standplaats gesteld dan *muricata*. Heel algemeen is *Carex pilulifera*, die vooral op droge gronden voorkomt en wel het meest onder hakhout.

Carex Goodenoughii en *Carex glauca* zijn niet zoo zeer aan bepaalde plaatsen gebonden. Ze groeien aan wegen en dijken, maar even goed in niet al te natte gedeelten van 't veen en aan waterkanten. Merkwaardig is bij *glauca* de afwisselende kleur der kafjes. Bij de gewone exemplaren is die bruin met een groene middenstreep. Nu wordt soms die groene middenstreep zeer breed, zoodat 't geheele aartje opvallend licht van kleur is. Dit is de

vorm *pallida*. Soms ook verdwijnt die groene middenstreep geheel en zijn de kafjes bijna zwart. Dan hebben we den vorm *melanostachya*. Beide zijn slechts voor een of twee plaatsen vermeld. Wij vonden *pallida* te Ubbergen en *melanostachya* in Lent.

Van enkele soorten, n.l. *hirta*, *gracilis*, *Oederi* en *fulva* vonden we de monstrositeit *cladostachya*. Een andere merkwaardige afwijking, die we bij *Goodenoughii*, *panicea*, *glauca* en *acutiformis* aantreffen, was de volgende, die bij de niet inheemsche *Carex gynobasis* een soortkenmerk vormt: aan den voet van een normaal ontwikkelde bloeistengel ontspringt tusschen de wortelbladen een zeer langgesteeld vrouwelijk aartje; gewoonlijk zijn de bloemen daarvan naar onderen toe zeer ver van elkaar verwijderd. Deze afwijking is de *lusus gynobasis*.

Onze mooiste vondst hebben we gedaan in den afgeloopen zomer te Lent. Toen we weer eens een bezoek brachten aan de daar veel voorkomende *C. glauca*, troffen we een *Zegge* aan, die ons totaal onbekend was. Determineeren met Heukels leidde tot *pilulifera*, maar daar leek de plant totaal niet op. Nog eens werd overgedetermineerd, mogelijkheden van bastaarden werden geopperd, maar tot een resultaat kwamen we niet. Dat was ook geen wonder, want thuis met Sturm's „Flora von Deutschland” determineerende, kwamen we dadelijk tot *Carex tomentosa* L., die tot nu toe niet in ons land werd aangetroffen. Door den Heer Heukels werd onze determinatie bevestigd. De plant komt daar in Lent op vrij drogen grasgrond voor en staat er zeer talrijk. Voor hen, die eens naar deze soort willen uitkijken, geven we een korte beschrijving.

Wortelstok met uitloopers. Vrouwelijke aartjes 1 of 2, cylindervormig, mannelijk aartje 1. Onderste schutblad bladachtig, langer dan het er bij behorende aartje, ten slotte horizontaal afstaand. Kafjes der vrouwelijke bloemen bruin met groene middenstreep. Urntjes bolrond, plotseling in een korten snavel versmald, dicht met witachtig vilt bedekt (vooral in den bloeitijd en in 't begin der vruchttijd viel ons dit zeer op; bij rijpheid word het vilt donkerder, lichtbruin),

onduidelijk generfd. Drie stempels. Hoogte 30—60 c.M. Bloeitijd: Mei en Juni.

Naar onze ondervinding hoeft geen plantenliefhebber huiverig te staan voor dit „moeilijke geslacht”. Een beetje geduld, een flinke loupe en een goede flora zijn drie alleszins toereikende hulpmiddelen, om de *Zeggen* voldoende, tenminste voor ons amateurs, onder de knie te krijgen. Taai is de studie vast niet, want het voornaamste deel daarvan gebeurt in de open lucht, terwijl bij het na-determineeren thuis telkens weer de herinnering aan mooie excursies je prettig stemt.

Fig. 6.
C. TOMENTOSA L.

Nog even resumeerend, blijkt dus, dat we hier aantreffen de volgende soorten: *Carex pulicaris* L., *dioica* L., *disticha* Huds., *arenaria* L., *vulpina* L., *muricata* L., *diandra* Schrk., *paniculata* L., *remota* L., *Boeninghausiana* Whe., *stellulata* Good., *leporina* L., *elongata* L., *canescens* L., *stricta* Good., *gracilis* Curt., *Goodenoughii* Gay, *limosa* L., *glauca* Murr., *pallescens* L., *panicea* L., *strigosa* Huds., *pilulifera* L., *tomentosa* L., *flava* L., *Oederi* Ehrh., *rostrata* Stokes, *silvatica* Huds., *fulva* Good., *pseudocyperus* L., *vesicaria* L., *riparia* Curt., *acutiformis* Ehrh., *lasiocarpa* Ehrh., *hirta* L.

Nijmegen, Dec. 1923.

J. KERN.

B. REICHGELT.

TH. REICHGELT.

UIT DE WERELD DER BLADMOSSEN.

V. VEGETATIEVE VERMEERDERING.

IN het eerste opstel over het Katharinamos hebben we de geslachtelijke ontwikkeling van dat bladmos nagegaan en gezien, dat die gevolgd werd door de sporenvormende generatie, die op ongeslachtelijke wijze sporen voortbracht. Sporenvorming is niet mogelijk, dan ná de bevruchting van de eikel van het archegonium met een spermatozoïde. Dus hoewel de sporen werkelijk ongeslachtelijk ontstaan, is er zoo'n innig verband met de geslachtelijke voortplanting, dat deze twee niet van elkaar te scheiden zijn. De bevruchting, waar geen sporenvorming op volgt, is geen voortplanting.

Bovendien is hier bij de mossen tusschen beide generaties een ander, interessant verband. De sporophyt is nl. niet tot een zelfstandig leven in staat, doordat ze bijna geheel het bladgroen mist. Slechts een klein gedeelte aan den hals kan assimileeren. De meeste voedingsstoffen moeten dus opgenomen worden en wel uit de oude bebladerde mosplant, waarmee de sporophyt vast verbonden blijft. Het sporendoosje woekert dus op de gewone mosplant, zooals het warkruid op de heide. Op het eerste gezicht zou niemand hier aan gedacht hebben. Hij zou mosplant en kapsel als één geheel hebben opgevat. Door vergelijking echter met de varens is men tot deze opvatting gekomen. Daar toch zijn én voorkiem én varenplant beide gescheiden en groen — kunnen zich zelfstandig door het leven slaan.

Hoewel dus de sporenvorming op zichzelf ongeslachtelijk geschiedt, is er toch een bevruchting aan voorafgegaan, *moet* er aan voorafgegaan zijn — zoodat uit de aanwezigheid van kapsels af te leiden is, dat de plant in staat is tot geslachtelijke vermeerdering en dus eenigen tijd te voren antheridiën en archegoniën heeft gedragen.

Daar staan nu een groot aantal mossen tegenover, die bijna nooit sporen vormen. Er zijn zelfs algemeen voorkomende soorten onder. Om enkele voorbeelden te noemen: de op blz. 311 afgebeelde *Hylocomium squarrosum* heb ik nog nooit met kapsels gevonden. In de Prod. Fl. Bat. staat vermeld, dat dit eenige keeren gebeurd is in Friesland, bij Groningen, Nijmegen en Haarlem. Als ge nu weet dat dit mos *overal* op zand en kleigrond te vinden is en het voorkomen van kapsels als zeldzaamheid juist in de eerste plaats opgeteekend wordt, dan kunt ge ongeveer nagaan, hoeveel % werkelijk kapsels zullen gehad hebben. Als ge er eens op letten wilt, mededeeling en opzending van enkele exemplaren zou ik ten zeerste op prijs stellen. Bij het naslaan in de Mosflora van Garjeanne zult ge meerdere mossoorten vinden, waarvan vermeld wordt: kapsels in Nederland niet of zelden gevonden. Velen behooren tot de groote familie der *Hydnaceën*. In de vorige aflevering vindt men o.a. afgebeeld *Scleropodium purum* en *Thuidium tamariscinum*. Beide zult ge zeer zelden met kapsels aantreffen. Evenmin vindt ge ze vaak bij de in fig. 1 afgebeelde *Racom-*